

Zbigniew Janczewski

"Diritto sacramentale", Bruno Fabio Pighin, Venezia 2006 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 51/1-2, 247-249

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kościółów partykularnych (i całego Kościoła w kraju poprzez synod plenarny) na drodze synodalnej.

Mimo wszystko jednak lektura studium ks. dr. Dullaka pozwala wnikliwemu czytelnikowi urobić sobie pogląd na temat zjawiska synodalności, jako wiodącego czynnika posoborowej odnowy reformy. Zarówno bowiem wszystkie złożone procedury związane z inicjowaniem i przeprowadzaniem zgromadzeń synodalnych, jak i ich „produkt” finalny w postaci dekretów i deklaracji – zaprezentowane przez Autora – uprawniają do przyjęcia tezy, iż zjawisko to pozostaje niewątpliwie symptomem woli ustawodawców synodalnych dokonania owej reformy.

Nie ulega wątpliwości, że praca, ukazująca bogaty dorobek synodalny Kościoła w Polsce po Soborze Watykańskim II, pozostanie nie tylko cennym świadectwem szczególnej troski pasterzy o właściwy kształt tej wspólnoty, lecz także niezastąpionym źródłem i punktem wyjścia dla wszelkich badań nad posoborowym ustawodawstwem synodalnym.

ks. Wojciech Góralski

Bruno Fabio Pighin, *Diritto sacramentale*, Venezia 2006, ss. 624.

Sakramenty w Kościele katolickim tworzą i zarazem kształtują relacje między Bogiem a wiernymi, dając tym drugim udział w życiu Bożym. Sobór Trydencki uznał siedem gestów, dokonywanych od początków chrześcijaństwa, za ustanowione przez Chrystusa i skuteczne w przekazywaniu człowiekowi łaski, jaką same oznaczają. Z czasem praktyka określająca sposoby i warunki sprawowania sakramentów została ujęta w normy prawa kanonicznego, wchodząc tym samym w pole zainteresowania kanonistów. Szeroko pojęte prawo sakramentalne stanowi temat książki ks. Bruno Fabio Pighina, kanonisty, a zarazem moralisty. Autor jest doktorem prawa kanonicznego i teologii moralnej, wykładowcą prawa o posłudze uświęcania oraz karnego w Instytucie Prawa Kanonicznego Świętego Piusa X w Wenecji. Wykłada również w seminarium duchownym w Pordenone, afiliowanym przy Wydziale Teologicznym w Triveneto. Ponadto pełni funkcję wikariusza sądowego w Trybunale Regionalnym w Triveneto.

Książka „Prawo sakramentalne” nosi nieco mylący tytuł. Swoim zakresem nie obejmuje bowiem jedynie prawa o sakramentach, lecz także prawo o szeroko pojętym kulcie Bożym, czasach i miejscach świętych. Rozpoczyna się przedmową, napisaną przez wybitnego kanonistę ks. prof. Juana Ignacjo Arriete, i wstępem autora. Dzieli się na sześć zasadniczych części, po których zamieszczono najważniejsze dokumenty dotyczące omawianego przedmiotu, spis wykorzystanych

w publikacji źródeł oraz bibliografię, wykaz zastosowanych skrótów i spis treści. Publikacja liczy sobie 624 strony.

Część pierwsza nosi tytuł „Prawo w ekonomii sakramentalnej”. Ukazuje najpierw źródła kanonicznego prawa sakramentalnego, posługę uświęcania w relacji Chrystusa do Kościoła, aspekty prawne w ekonomii sakramentalnej, relacje prawne w szafarstwie sakramentów. Następnie autor zajmuje się problemem prawa i liturgii w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 r., w tym relacją między prawem kanonicznym a liturgicznym, stosunkiem między wiarą a kultem liturgicznym, różnicami w uczestnictwie wiernych w posłudze uświęcania, kompetencją władz kościelnych do dokonywania zmian w liturgii oraz założeniami doktrynalnymi dotyczącymi sakramentów i sakramentaliów. Kolejnym problemem jest ukazanie ducha ekumenicznego w odniesieniu do charakteru liturgicznego między chrześcijanami katolikami a akatolikami. Autor omawia tutaj współdziałanie w sakramentach między tymi dwoma grupami, między innymi w aspekcie wspólnego wykorzystywania miejsc świętych i udziału w liturgii, udzielania sakramentu chrztu, małżeństwa, Eucharystii, pokuty oraz namaszczenia chorych. Oddzielnie opisane zostało „*communicatio in saris*” katolików w Kościele prawosławnym i odwrotnie oraz pozostałych akatolików w Kościele katolickim.

Druga część recenzowanej pozycji omawia sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego. Autor przedstawia w niej ważniejsze normy kanoniczne dotyczące chrztu, bierzmowania i Eucharystii.

Część trzecia została zatytułowana: „Kapłaństwo i Ofiara w Nowym Testamencie”. Składa się z dwóch podrozdziałów, z których pierwszy ukazuje regulacje prawne związane z sakramentem święceń, drugi natomiast z Eucharystią.

W kolejnej części, autor porusza kwestie związane z sakramentami (jak to zgrabnie nazywa) uzdrowienia i powrotu do Ojca. Dotyczy ona zatem sakramentów pokuty, namaszczenia chorych oraz wiatyku. Przy tym ostatnim zwraca szczególną uwagę na relacje, zachodzące pomiędzy wiatykiem a sakramentami uzdrowienia. Podczas lektury można odnieść wrażenie, iż wiatyk jest ósmym, oddzielnym sakramentem, a nie jak to jest w rzeczywistości sakramentem Eucharystii udzielanym osobom umierającym. Na pewne usprawiedliwienie autora można przytoczyć fakt, że w Katechizmie Kościoła Katolickiego papieża Jana Pawła II, tekst o wiatyku znalazł się również obok pokuty i namaszczenia chorych. Zapewne pomysł przedstawienia tych trzech sakramentów razem, został zaczerpnięty przez B. F. Pighina właśnie z tego katechizmu.

Następna część omawianej pozycji odnosi się do pozostałych (pozasakramentalnych) aktów kultu Bożego. Autor przedstawia tutaj prawodawstwo dotyczące sakramentaliów, liturgii godzin, pogrzebu kościelnego, a także egzorcyzmów, modlitw o uzdrowienie i odpustów. Co ciekawe, odpusty nie znalazły się w części

poświęconej sakramentowi pokuty, jak to jest w Kodeksie prawa kanonicznego. Trzeba jednak przyznać, że skoro nie należą one do grupy sakramentów ich miejsce, jak się wydaje, jest chyba właśnie tutaj. W dalszej kolejności znajdujemy kwestie związane z pobożnością ludową, kultem świętych, ślubami oraz przysięgą.

W szóstej, ostatniej części recenzowanej książki znajdujemy analizę przepisów dotyczących miejsc i czasów świętych.

Na zakończenie książki zastał zamieszczony obszerny, stu pięćdziesięciostronicowy dodatek, zawierający normy Stolicy Apostolskiej wydane już po promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r., a dotyczące postęgi uświęcania. Znajduje się w nim tekst Listu Apostolskiego „Misericordia Dei” papieża Jana Pawła II z 2002 r., dekret Kongregacji do spraw Duchowieństwa „Mos iugiter” z 1991 r., instrukcja tej samej kongregacji „Ecclesia de Mysterio” z roku 1997, instrukcja dotycząca modlitw o otrzymanie od Boga łaski uzdrowienia Kongregacji Doktryny Wiary z 2000 r., i w końcu instrukcja Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów „Redemptionis Sacramentum”, wydanej w roku 2004.

Autor w swojej publikacji prezentuje zasadniczo nurt pozytywizmu prawniczego. Analizuje najważniejsze normy prawne odnoszące się do omawianej treści, uzupełniając je również prawodawstwem Konferencji Episkopatu Włoch. Ujęcie materiału jest niewątpliwie ciekawe i oryginalne, nieco odmienne od spotykanego w większości podręczników z prawa kanonicznego. Lektura książki z pewnością pozwoli niektórym kanonistom na odświeżenie swojej wiedzy dotyczącej prawa o postęgu uświęcania i uzupełnienie jej o nowe elementy, normy wprowadzone przez Stolicę Apostolską po 1983 roku.

ks. Zbigniew Janczewski

Andrzej Pastwa, *Istotne elementy małżeństwa. W nurcie odnowy personalistycznej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007, ss. 411.

Autor jest kapłanem archidiecezji katowickiej, pracownikiem naukowym Uniwersytetu Śląskiego i sędzią Sądu Metropolitalnego w Katowicach. Jest autorem wielu prac z kanonicznego prawa małżeńskiego materialnego i procesowego. Recenzowana publikacja jest pracą habilitacyjną przedstawianą na KUL-u.

Temat pracy wpisuje się w nurt próby reintegracji doktryny o kanonicznym małżeństwie. Problematyka ta dotyczy próby rozpoznania treści mieszczących się w zapisie kodeksowym ‘istotne elementy małżeństwa’. Rozprawa habilitacyjna w swoim rdzeniu dookreśla i wskazuje potencjalne obszary stanowiące *essentialia* przymierza małżeńskiego i jednocześnie wskazuje optykę badawczą